

УДК 657

Олександр Верещака, магістрант

Андрій Букша, магістрант

Науковий керівник: д.е.н., проф. Лаговська О.А.

Державний університет «Житомирська політехніка»

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК НАПРЯМОК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна криза в країні характеризується надлишковим накопиченням застарілого виробничого капіталу, зростанням рівня безробіття, неповним завантаженням виробничих потужностей, а також відтоком капіталу, що в результаті цих явищ призводить до різкого зниження інвестиційної активності та браку обігових коштів у підприємств. Підсумком економічної кризи є підвищення виробничих витрат, зниження прибутковості, скорочення заробітної плати й, зрештою, падіння рівня життя населення. За таких умов досягнення ефективних фінансово-економічних результатів, тобто прибутку, стає практично неможливим. В умовах зтяжної економічної кризи в Україні загалом та в промисловому секторі зокрема, пріоритетним стає розроблення адаптивного механізму, який забезпечуватиме швидке реагування внутрішнього середовища підприємства на вплив зовнішніх чинників. Ключовими економічними важелями для відновлення ефективних фінансово-економічних результатів у межах адаптивного механізму є оптимізація витрат, цінова політика та фінансова політика підприємства. Таким чином, ефективні фінансово-економічні результати діяльності – це прибуток, який формується в процесі господарської діяльності підприємства і забезпечує фінансові можливості, задоволення інтересів власників та підвищення ринкової вартості бізнесу.

Аналіз фінансових результатів підприємства є ключовим процесом, що дозволяє оцінити його ефективність та фінансову стабільність. Результати аналізу допомагають керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо планування, інвестицій та управління витратами. Крім того, аналіз виявляє слабкі місця в діяльності підприємства, що може свідчити про ризики або неефективність управлінських практик, що дозволяє вчасно вжити заходів. Основними показниками, які відображають ефективність та прибутковість діяльності, є рівень отриманого прибутку та рентабельність. Аналіз і оцінка фінансових результатів підприємства здійснюються на основі даних фінансової та статистичної звітності. Якість такого аналізу значною мірою залежить від рівня компетентності керівництва, яке приймає управлінські рішення. У процесі аналізу фінансових результатів можуть застосовуватися різні прийоми, методи та моделі, вибір яких залежить від конкретних цілей і завдань аналізу в кожному окремому випадку.

На початковому етапі аналізу фінансових результатів підприємства, що зображено на рисунку 1, проводиться оцінка структури та динаміки ключових фінансових показників у трьох основних сферах діяльності: операційній, інвестиційній та фінансовій. Якщо за результатами звітного періоду компанія має збитки від операційної діяльності, слід здійснити детальний аналіз структури операційних витрат за економічними елементами. Другий етап включає факторний аналіз валового прибутку або збитку. Тут акцент робиться на вивченні змін у валовому прибутку, які виникають у результаті коливань цін, обсягів продажів та собівартості реалізованої продукції (товарів, послуг). Варто відзначити, що валовий прибуток має покривати витрати на управління підприємством, а також витрати на збут продукції, і забезпечувати отримання прибутку. Наступним етапом аналізу є вивчення операційних витрат за економічними елементами, що включає аналіз їх динаміки в звітному періоді порівняно з попереднім. Цей процес передбачає виявлення елементів, які найбільше вплинули на зростання витрат операційної діяльності на одиницю реалізованої продукції. Збільшення адміністративних, збутових та інших операційних витрат порівняно з темпами зростання собівартості реалізованої продукції вказує на негативні тенденції у фінансово-господарській діяльності підприємства. Подальший етап аналізу фінансових результатів зосереджений на доходах і включає структурно-динамічний аналіз, а також дослідження динаміки коефіцієнтів зростання доходів, витрат, активів, зобов'язань і власного капіталу на основі даних із Звіту про фінансові результати та Приміток до фінансової звітності. Зростання коефіцієнтів доходів, активів і власного капіталу разом зі зниженням коефіцієнта зростання зобов'язань свідчить про ефективне використання активів підприємства. Водночас зниження цих коефіцієнтів разом із підвищенням витрат і зобов'язань може вказувати на ризик втрати платоспроможності. Остаточним етапом аналізу фінансових результатів є оцінка ефективності управління підприємством через коефіцієнти, що характеризують прибутковість активів, продажів і власного капіталу. У процесі цього аналізу доцільно розглянути динаміку показників рентабельності, провести їх порівняння із середніми галузевими показниками, а також здійснити порівняльний аналіз з показниками конкурентів. Оцінка ефективності діяльності підприємства в значній мірі базується на порівнянні показників рентабельності активів і власного капіталу. Інтегральний аналіз показників рентабельності є ключовим для формування цілісного уявлення про фінансову стабільність підприємства. Розширення моделі рентабельності власного капіталу за допомогою факторного аналізу дозволяє виявити залежність цього показника від таких факторів, як чиста рентабельність продажів, ресурсовіддача та структура джерел фінансування, вкладених у підприємство, що сприяє підвищенню його інвестиційної привабливості [1].

Секція 3. Проблеми теорії та практики бухгалтерського обліку, контролю і аналізу

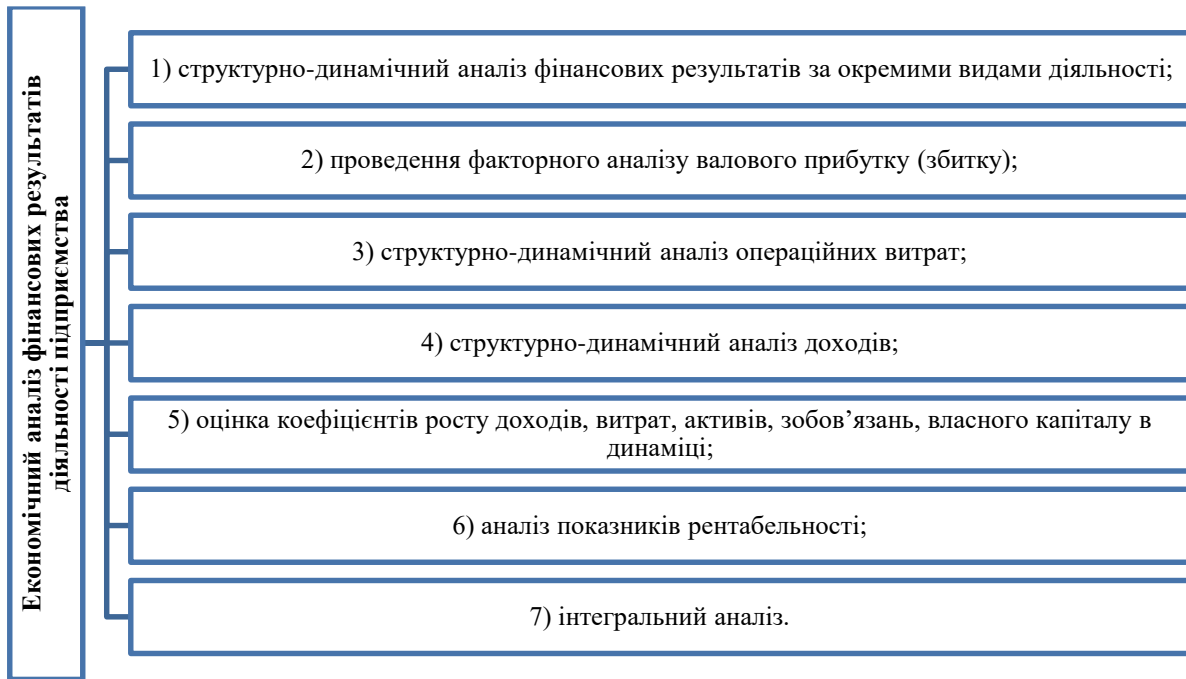

Рис. 2.1. Алгоритм проведення аналізу фінансових результатів діяльності

Запропонований алгоритм аналізу фінансових результатів є універсальним інструментом, придатним для підприємств будь-якої галузі, оскільки враховує ключові фактори, що впливають на фінансову стабільність та ефективність. Простота його застосування дозволяє оперативно оцінювати фінансові показники, що дає можливість своєчасно коригувати управлінські рішення.

Для повноцінного аналізу фінансових результатів застосовують різні методи та моделі, вибір яких залежить від поставлених цілей і завдань. Правильно обраний підхід до аналізу сприяє плануванню, прогнозуванню та вдосконаленню фінансової політики підприємства, орієнтованої на його розвиток. Доцільно здійснювати організацію аналізу фінансових результатів на підприємстві за такими етапами:

1. Визначення об'єктів аналізу (доходи, витрати та фінансові результати) та обрання організаційних форм аналітичного дослідження, з розподілом обов'язків між дослідниками.
2. Планування процесу аналізу фінансових результатів.
3. Забезпечення інформаційною та методичною базою для проведення економічного аналізу.
4. Проведення аналітичного опрацювання даних щодо господарської діяльності підприємства.
5. Узагальнення отриманих результатів аналізу.
6. Контроль за реалізацією пропозицій, сформованих на основі аналізу.

Такий підхід дозволяє структуровано досліджувати фінансові показники підприємства та підвищувати ефективність управління фінансовими ресурсами.

Отже, фінансові результати підприємства є важливим чинником, що визначає перспективи його розвитку: розширення виробництва, оновлення основних фондів, впровадження новітніх технологій і підвищення конкурентоспроможності. Крім того, вони створюють запас фінансової стійкості, що дозволяє підприємству ефективно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та підтримувати ліквідність і платоспроможність. У цьому контексті особливого значення набувають заходи зі зниження собівартості продукції, які дозволяють підвищити прибутковість, оптимізувати ресурсні витрати та зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування. Достовірні дані аналізу є основою для прийняття ефективних управлінських рішень, які забезпечують економічну ефективність виробництва та рентабельність.

Список використаних літературних джерел:

1. Проскуріна Н., Гнідкова А. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74>.